

Nr 57.

Ankom till riksdagens kansli den 17 juni 1942 kl. 10 f. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om tillfällig förlängning av skyddstid för litterära verk.

Genom en den 12 juni 1942 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 363, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t under åberopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll föreslagit riksdagen att antaga följande vid propositionen fogade förslag till

L a g

om tillfällig förlängning av skyddstid för litterära verk.

Härigenom förordnas som följer.

Den utslutande rätt att offentligen föredraga skrift eller muntligt föredrag, uppföra dramatiskt eller mimiskt verk samt medelst kinematografi offentligen framföra eller genom radio utsända dylikt verk, varom stadgas i lagen den 30 maj 1919 (nr 381) om rätt till litterära och musikaliska verk, skall, om rätten eljest skulle upphöra vid utgången av något av åren 1942—1946, vara gällande intill utgången av år 1947.

Vad i 30 § nämnda lag eller i författning, som utfärdats med stöd av samma paragraf, finnes föreskrivet om tillämpligheten av lagens bestämmelser skall gälla jämväl stadgandet i första stycket.

Har överlåtelse av sådan rätt, som avses i första stycket, ägt rum före den 1 juli 1942, skall överlåtelsen ej gälla för tid, med vilken rätten blivit förlängd genom denna lag.

I skrivelse den 30 maj 1942, nr 289, har riksdagen — under åberopande av vad som anförts i första lagutskottets av riksdagen godkända utlåtande nr 47 — anhållit, att Kungl. Maj:t ville på grundval av ett i motion nr 173 i första kammaren av herr Holmbäck framlagt lagförslag låta utarbeta och för innevarande riksdag framlägga förslag om en provisorisk förlängning av skyddstiden för sådana litterära verk som tillkommit före den 1 januari 1920.

I sitt utlåtande anförde utskottet följande:

Den förevarande motionen har föranletts därav, att enligt nu gällande bestämmelser skyddstiden för litterära verk, som tillkommit före den 1 januari 1920, utgår med trettionde året från författarens död såvitt avser bland annat rätten till uppförande av dramatiskt arbete, medan rätten till mångfaldigande av sådant verk enligt övergångsbestämmelserna till 1919 års lag om rätt

till litterära och musikaliska verk varar till utgången av femtionde året efter författarens död. På grund härav kommer, såsom i motionen framhålles, uppföranderätten till August Strindbergs dramatiska arbeten att bliwa fri med utgången av innevarande år, trots att författarrätten till hans verk vad angår eftertryck är gällande ytterligare tjugu år framåt.

Enligt motionärens förslag skulle skyddstiden i ovan förstnämnda avseende genom lag provisoriskt förlängas till 1947 års utgång i avbidan på beslut i frågan om en allmän förlängning av skyddstiden. I motionen påpekas hurusom Sverige numera är ett av de ytterst få länder, som ha kortare skyddstid än den i Bernkonventionen angivna femtioåriga skyddstiden efter författarens död, och framhålles att starka skäl tala för att även i vårt land införas den femtioåriga skyddstiden, därvid dock enligt motionären vissa begränsningar i särskilda avseenden böra uppställas.

Frågan om revision av lagstiftningen om rätt till litterära och musikaliska verk är för närvarande anförtrodd åt auktorrättskommittén, som bland annat har till uppgift att på detta område söka samarbete med de övriga nordiska länderna. Utskottet har därför icke ansett sig böra nu taga ställning till frågan om en allmän förlängning av den i vårt land gällande skyddstiden för litterära verk. Emellertid måste det, med hänsyn till de svårigheter för slutförande av nyssnämnda revisionsarbete som för närvarande föreligga, anses vara av vikt att tillse att för den händelse Sverige kommer att övergå till den bland annat i grannländerna gällande principen om femtioårig skyddstid, bestämmelserna därom kunna anslutas till de regler om femtioårig skyddstid som redan gälla i vissa fall enligt övergångsbestämmelserna till 1919 års lag. Angelägenheten av att förhindra, att en lucka uppstår genom att en skyddstid nu utgår som efter något eller några år skulle hava förlängts med ytterligare tjugu år, utgör enligt utskottets mening tillräcklig motivering för antagandet av en provisorisk lagstiftning av den innebörd motionären ifrågasatt. Behovet av en dylik provisorisk lagreglering framträder desto starkare som frågan här gäller vår störste dramatiska författare. Utskottet vill emellertid understryka att, såsom motionären föreslagit, denna lagstiftning bör begränsas till litterära verk.

Enligt vad utskottet inhämtat från auktorrättskommitténs ordförande skulle en dylik provisorisk lagstiftning ligga helt i linje med de förslag som närmast övervägas inom kommittén. Det lagförslag som framlagts i motionen synes också kunna i huvudsak godtagas. Emellertid torde vara lämpligast att det i första hand får ankomma på Kungl. Maj:t att låta närmare utforma en lag av nu ifrågavarande innebörd.

I skrivelse den 17 november 1941 har Anne Marie Wyller, född Strindberg, m. fl. i egenskap av *arvingar efter August Strindberg* hos Kungl. Maj:t hemställt, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga erforderliga åtgärder för genomförande av en lagändring, varigenom uppföranderätten till dramatiska arbeten och rätten att mångfaldiga tryckt skrift, som utkommit före den 1 januari 1920, helt likställdes och sålunda skulle gälla intill femtionde året efter det, under vilket författaren avlidit.

Sveriges författareförening har i skrivelse till Kungl. Maj:t den 19 november 1941 tillstyrkt bifall till nyssnämnda framställning.

I propositionen anför *föredragande departementschefen, statsrådet Westman* — efter att ha lämnat en redogörelse för utredningen i ärendet — följande:

»Frågan om en allmän revision av den auktorrättsliga lagstiftningen är för närvarande föremål för utredning, såsom angivits i det föregående. Bland de olika problem, som därvid komma under omprövning, är även spörsmålet om förlängning av den i vår nuvarande lagstiftning stadgade trettioåriga skyddstiden. På grund av de förhållanden, som råda i våra grannländer, kan emellertid denna utredning, som åsyftar att få till stånd en gemensam nordisk lagstiftning, icke slutföras under den närmaste framtiden.

Genom de förut återgivna framställningarna till Kungl. Maj:t och den i riksdagens första kammare väckta motionen har spörsmålet om skyddstiden i en viss del nu dragits under statsmakternas prövning. I främsta rummet är det fråga om rätten att uppföra vissa äldre dramatiska verk. Skyddstiden för dessa har blivit aktuell på grund av att trettio år förflutit sedan August Strindberg avled. Jämlikt övergångsbestämmelserna till den nuvarande lagen om rätt till litterära och musikaliska verk utgår skyddstiden för uppförande av Strindbergs dramatiska arbeten med innevarande års utgång, medan rätten att trycka och utgiva hans verk är skyddad ytterligare tjugu år. På grund härav har riksdagen i anledning av nyssnämnda motion hos Kungl. Maj:t hemställt om en provisorisk förlängning av skyddstiden för äldre litterära verk i avbidan på resultatet av utredningen om en allmän reform av auktorrätten.

Då det här gäller vår störste dramatikers alster, synas de betänkligheter, som en dylik provisorisk lagstiftning eljest skulle föranleda, icke behöva utgöra något hinder. Om uppföranderätten till Strindbergs skådespel nu bleve fri, skulle, i varje fall intill dess en allmän reform av auktorrätten kunnat genomföras, det icke finnas något rättsligt skydd mot att dessa verk framfördes på scenen i vanställt skick. En av de viktigaste uppgifterna för reformarbetet på detta rättsområde är att skapa starkare skydd för de ideella värdena hos litterära och konstnärliga verk, icke minst i fråga om klassikernas alster. Därest en allmän förlängning av skyddstiden skulle införas efter den pågående utredningens avslutande, vore det föga tillfredsställande, om uppföranderätten till Strindbergs verk icke skulle omfattas av förlängningen, därför att den nuvarande skyddstiden kort förut gått till ända. Slutligen må framhållas, att flera av Strindbergs efterkommande leva under bekymmersamma ekonomiska villkor. De inkomster, som hans verk lämna dem, torde för närvarande huvudsakligen härröra från rätten att uppföra hans dramatiska arbeten, och bortfallandet av denna inkomstkälla skulle därför bereda dem stora svårigheter.

Med hänsyn till vad sålunda anförts finner jag mig — utan att därmed taga ställning till frågan om den framtida utformningen av lagstiftningen på detta rättsområde — böra tillstyrka en provisorisk lagstiftning om förlängning av skyddstiden för vissa äldre verk i huvudsaklig överensstämmelse med det förslag, som framlagts i motionen.

I enlighet med vad som där föreslagits torde den provisoriska lagstiftningen böra avse att förlänga skyddstiden intill utgången av år 1947 för vissa auktorrättigheter, som eljest skulle upphöra före nämnda tidpunkt. Man bör

kunna hoppas, att en allmän reform av den auktorrättsliga lagstiftningen skall kunna genomföras dessförinnan.

I första lagutskottets utlåtande, som riksdagen godkänt, har det understrukits, att den tillämnade lagstiftningen borde begränsas till litterära verk. Beträffande musikaliska verk föreligga vissa organisatoriska problem, som icke kunna upptagas till behandling i detta sammanhang. Den del av författarrätten, som avser verkens mångfaldigande, gäller redan nu i femtio år efter författarens död för de äldre verk, varom här är fråga. Den provisoriska lagen bör alltså icke omfatta sistnämnda befogenhet. Det närmare bestämmandet av den provisoriska lagstiftningens omfattning synes lämpligen böra ske i anslutning till det sätt, på vilket författarens befogenheter angivits i gällande lag.

I motionen har framhållits, att en utsträckning av skyddstiden borde kombineras med föreskrifter, som åsyftade att tillförsäkra författarens efterkommande vinsten av förlängningen. I enlighet härmed torde böra stadgas, att en tidigare överlåtelse av författarrätt icke skall anses omfatta den tid, med vilken rätten blivit förlängd.

På grund av Bernkonventionen måste den föreslagna regeln om utsträckning av skyddstiden erhålla samma internationella giltighet som den förut gällande lagstiftningen. En föreskrift härom torde böra upptagas i lagtexten. I övrigt lär det utan särskilt stadgande vara tydligt, att bestämmelserna i lagen om rätt till litterära och musikaliska verk bli tillämpliga även med avseende på den utsträckta skyddstiden.»

I enlighet med vad sålunda anförts har inom justitiedepartementet efter samråd med auktorrättskommittén upprättats det nu framlagda lagförslaget.

Lagrådet har lämnat förslaget utan erinran.

Utskottet.

Utskottet har vid sin granskning av det framlagda lagförslaget icke funnit anledning till erinran mot detsamma och får alltså hemställa,

att Kungl. Maj:ts förevarande proposition, nr 363, måtte av riksdagen bifallas.

Stockholm den 15 juni 1942.

På första lagutskottets vägnar:

K. SCHLYTER.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit:

från första kammaren: herrar Schlyter, Gärde, Wagnsson, Branting, Theodor Magnusson, Sandström och Siljeström;

från andra kammaren: herrar Lindqvist, Hedlund i Östersund, Björling och Larsson i Hede, fru Gustafson samt herrar Lindahl, Andersson i Mölndal och Birke.